

Vrijwillige inzet Versterken

Actieplan vrijwillige inzet

Gemeente Hengelo

2016-2020

Inhoud

Voorwoord	pag. 3
1. Hoofdstuk 1	pag. 4
1.1 Inleiding	pag. 5
1.2 Totstandkoming van dit actieplan	pag. 5
1.3 Leeswijzer	pag. 5
2. Hoofdstuk 2	pag. 7
2.1 Vrijwilligerswerk versus 'vrijwillige inzet'	pag. 7
2.2 Maatschappelijke ontwikkelingen	pag. 7
2.3 Kenmerken van vrijwilligers en vrijwillige inzet in Hengelo	pag. 8
2.4 De meerwaarde van vrijwillige inzet	pag. 9
2.5 Visie van de gemeente op vrijwillige inzet	pag.10
2.6 Doelstelling en rol van de gemeente op het gebied van vrijwillige inzet	pag.11
3. Hoofdstuk 3 - Stimuleren	pag.12
3.1 Inleiding	pag.12
3.2 Stimuleren	pag.12
3.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?	pag.13
4. Hoofdstuk 4 – Makelen	pag.16
4.1 Inleiding	pag.16
4.2 Makelen	pag.16
4.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?	pag.16
5. Hoofdstuk 5 – Ondersteunen	pag.17
5.1 Inleiding	pag.17
5.2 Ondersteunen	pag.17
5.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?	pag.17
6. Hoofdstuk 6 – Continuëren	pag.20
6.1 Inleiding	pag.20
6.2 Continuëren	pag.20
6.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?	pag.20
7. Hoofdstuk 7 – Financiën en communicatie	pag.22
7.1 Financiën	pag.22
7.2 Communicatie	pag.22
8. Geraadpleegde bronnen	pag.24

Voorwoord

Hengelo kent een groot netwerk van vrijwilligers. Als wethouder kom ik op veel verschillende plekken. En vaak ontmoet ik daar mensen die zich belangeloos en met hart en ziel inzetten voor hun sportclub, buurt of vereniging. Of om andere mensen te helpen. Bijvoorbeeld als gastvrouw in het ziekenhuis, bij een koffieochtend in een verzorgingshuis of als buddy voor een eenzame buurtgenoot. Deze inzet is letterlijk en figuurlijk onbetaalbaar.

Uit de verhalen van deze vrijwilligers spreekt vaak hun enorme betrokkenheid en persoonlijke motivatie. Ze willen graag iets betekenen voor anderen en zijn op zoek naar een zinvolle tijdbesteding. Ze halen er voldoening uit om een ander iets te leren of de buurt mooier te maken. Door zich vrijwillig in te zetten maken ze niet alleen het leven van anderen een stukje mooier, leuker en gezelliger, ook verrijken ze daarmee hun eigen leven. Dat vind ik mooi en waardevol om te zien. En ik wil hierbij graag mijn waardering uitspreken voor al die vrijwilligers die onze stad rijk is.

We bevinden ons op dit moment in een periode van veranderingen. Vanuit de gemeente zijn we verantwoordelijk voor de zorg en ondersteuning van inwoners om ervoor te zorgen dat zij zo goed mogelijk mee kunnen doen in de samenleving en zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen. Meer dan voorheen kijken we daarbij wat mensen zelf nog kunnen doen, eventueel met hulp van hun netwerk. Vrijwilligerswerk is en wordt daarbij steeds belangrijker. Ook op andere terreinen zien we steeds meer vraag naar vrijwilligers. Op scholen, bij sportverenigingen, bij de scouting en noem maar op. En dat maakt dat we ons als gemeente optimaal willen inzetten om de vrijwilligers daar waar mogelijk te ondersteunen.

Ik ben trots op de samenwerking die we hier in Hengelo hebben om al die vrijwilligers te ondersteunen. We werken hiervoor veel samen met Wijkkracht Hengelo. Als aanbieder van sociale zorg heeft Wijkkracht het overzicht over vrijwilligerswerk rond zorg en welzijn, maar biedt nog meer. Het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo, van oudsher deskundig op het brede gebied van vrijwilligerswerk, maakt deel uit van Wijkkracht. Alle organisaties kunnen er terecht voor deskundig advies. Daarnaast is Wijkkracht is ook het 'vangnet' voor individuele vrijwilligers. Daar kunnen mensen zich melden die zich vrijwillig willen inzetten zodat er een mooie match gemaakt kan worden. Maar ook voor ondersteuning, tips en adviezen kunnen vrijwilligers bij Wijkkracht en het Servicepunt Vrijwilligerswerk terecht.

We willen de komende jaren deze samenwerking verder versterken, zodat we de vrijwilligers nog beter kunnen ondersteunen. Dit actieplan biedt daarvoor een mooi handvat.

Ik dank alle partijen die mee hebben gedacht en geschreven aan dit plan. Samen zorgen we ervoor dat het netwerk van vrijwilligers in Hengelo bloeit en groeit, waarbij de individuele vrijwilligers de waardering krijgen die ze verdienen!

Hengelo, najaar 2016

Jan Bron, wethouder

Hoofdstuk 1

1.1 Inleiding

Vrijwilligerswerk in Hengelo kent al decennia lang een sterke basis in de Hengelose samenleving. Hengeloërs zetten zich graag vrijwillig in: maar liefst 44% van de inwoners vanaf 16 jaar is vrijwillig actief (bron: Internetpanel 2014). Dit percentage is de laatste jaren nagenoeg stabiel. In de afgelopen jaren is door instellingen en verenigingen in samenwerking met de gemeente gewerkt aan een stevige basis van waaruit elke dag het vrijwilligerswerk met veel inzet wordt verricht.

In 2008 hebben we als gemeente ons vrijwilligersbeleid vastgelegd in de ‘Nota Vrijwilligerswerk 2008’.

Het accent lag destijds op

- Het versterken van vrijwilligersbeleid door het ontwikkelen van nieuwe vormen en het aanspreken van nieuwe doelgroepen, waaronder jongeren.
- Het tot stand brengen van een herkenbaar en centraal punt voor het vrijwilligersbeleid en eveneens een centraal aanspreekpunt voor vrijwilligersbeleid vanuit de gemeente en
- het creëren van een goede ondersteuningsstructuur, afgestemd op de vraag van vrijwilligersorganisaties.

Door de acties uit de nota van 2008 heeft het vrijwilligerswerk zich uitgebreid en versterkt. De maatschappelijke stage bijvoorbeeld, deed als nieuw fenomeen haar intrede en is tot op heden nog steeds een beproefde manier om jongeren met vrijwilligerswerk kennis te laten maken. Het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo (afgekort: SVH) heeft zich sterk ontwikkeld tot spin in het web op het gebied van vragen en aanbod rond vrijwilligerswerk en zit nu op een centrale plek, het Publieksplein van gemeente Hengelo¹. Het Good Governancetraject heeft onder meer geleid tot de oprichting van een werkgeversinstituut voor professioneel beheer en werkgeverschap van het wijkwelzijnswerk.

Maatschappelijke veranderingen dragen er aan bij dat het moment is gekomen om de manier waarop we vanuit de gemeente Hengelo naar vrijwilligersbeleid kijken opnieuw te bepalen. De drie decentralisaties (Participatiewet, Wmo en Jeugdwet) die vanaf 2015 in werking zijn hebben invloed op het taakveld vrijwilligerswerk en de rol die wij als gemeente daarbij innemen.

In de nieuwe Wmo 2015 hebben gemeenten de opdracht gekregen aan te geven welke maatregelen zij gaan nemen voor het ondersteunen en faciliteren van vrijwilligers. De focus ligt daarbij op vrijwilligers binnen het domein van zorg en welzijn.

In onze beleidsnota Wmo ‘Met respect’ hebben we hierover het volgende gezegd:

‘De rol van ondersteuning en zorg wordt groter. In 2008 is een nota Vrijwilligersbeleid vastgesteld. Het is zinvol om het vrijwilligerswerk, samen met o.a. onze Samen Sterk-partners², te bekijken tegen het licht van de hervormingen en de transities’.

Als beslispunt 16 is in de nota opgenomen dat het beleid rond vrijwilligerswerk geactualiseerd zal worden: dit actieplan is het resultaat daarvan. In dit Actieplan ‘Vrijwillige inzet Versterken’ wordt

¹ Het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo (SVH) is dé makelaar op het gebied van vrijwilligerswerk in Hengelo. Kijk voor informatie over de taken, diensten en producten op www.servicepuntvrijwilligerswerkhengelo.nl/diensten

² In de beleidsnota Wmo was nog sprake van ‘Samen Sterkpartners’. Deze partners zijn in 2016 opgegaan in de organisatie ‘Wijkkracht’.

beschreven waar de gemeente vanuit haar eigen specifieke rol de komende periode aandacht aan wil besteden.

Omdat het vertrekpunt voor dit actieplan de Wmo is, ligt er in het plan een sterke nadruk op het vrijwilligerswerk binnen de domeinen Zorg en Welzijn.

Maar vrijwilligerswerk strekt zich vanzelfsprekend ook uit naar andere sectoren van de samenleving. Denk daarbij ondermeer aan sport, cultuur, onderwijs en initiatieven in wijken en buurten.

Vrijwilligerswerk bestrijkt een enorm breed veld.

Het brede veld waarbinnen vrijwilligerswerk verricht wordt 'lift mee' op de inzet van de acties in dit plan. Het is niet de insteek om alle pijlers alleen te richten op het verwerven en stimuleren van vrijwilligers die zich in willen zetten op het gebied van zorg en welzijn.

Het is belangrijk om vrijwilligerswerk i.c. vrijwillige inzet te onderscheiden van mantelzorg.

Onder mantelzorg verstaan we

'informele hulp die in ongeorganiseerd verband en ten bate van specifieke anderen wordt gegeven. Het gaat daarbij om familieleden, vrienden of burens, zonder tussenkomst van een organisatie'

Mantelzorg ontstaat uit een sociale relatie (bijvoorbeeld familie) die tussen mensen bestaat en is vaak geen geheel vrijwillige keuze. De visie van de gemeente op mantelzorg is opgenomen in het Actieplan 'Mantelzorg Mogelijk Maken'³.

1.2 Totstandkoming van dit actieplan

Voor de opbouw van dit actieplan is gebruikt gemaakt van de handreiking 'Vrijwillige inzet is de basis - aandachtspunten voor lokaal beleid'. Deze handreiking is gemaakt door het ministerie van VWS in samenwerking met de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten en de Vereniging Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk (NOV). Ze biedt gemeenten aandachtspunten bij het vormgeven van vrijwilligersbeleid, gebaseerd op de eisen en wensen uit de Wmo 2015. De accenten voor de gemeente liggen daarbij op het Stimuleren, Makelen, Ondersteunen en Continueren van vrijwilligerswerk, afgekort SMOC.

Bij de invulling van het Actieplan is samengewerkt met onder meer Wijkkracht, het Steunpunt Vrijwilligerswerk Hengelo, het Platform Vrijwilligerswerk in zorg en dienstverlening Hengelo⁴ en diverse beleidsdisciplines binnen de gemeente Hengelo (Sport, Cultuur, Wijkzaken). Ook hebben gesprekken met enkele raadsleden plaatsgevonden.

In het najaar van 2016 is in een politieke markt met een afvaardiging van de gemeenteraad van gedachten gewisseld over de grenzen van vrijwilligerswerk. Ook heeft de Adviesraad Sociaal kennisgenomen van de conceptversie van het Actieplan en haar mening hierover gegeven. De input van beiden is verwerkt in de definitieve versie van dit plan.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 besteden we aandacht aan het begrip 'vrijwilligerswerk', gaan we in op huidige maatschappelijke ontwikkelingen en benoemen we 10 kenmerken van Hengelose vrijwilligers. Ook beschrijven we de meerwaarde van vrijwillige inzet, de visie van de gemeente op vrijwillige inzet en op de rol die zij daarbij voor zichzelf ziet.

³ Gemeente Hengelo – Actieplan 'Mantelzorg Mogelijk Maken' (2016)

⁴ Binnen het Platform Vrijwilligerswerk in Zorg en Welzijn Hengelo overleggen 11 (deels volledig uit vrijwilligers bestaande) organisaties voor hulp en dienstverlening 5 x per jaar over hun werk, informeren elkaar over hun aanbod en verwijzen als het nodig is door naar elkaar.

In de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 worden de rollen van de gemeente toegelicht en gekoppeld aan concrete acties voor de komende periode.

In hoofdstuk 7 wordt de financiële betrokkenheid bij vrijwillige inzet toegelicht.

De beschreven acties zijn in de vorm van een bijlage in een tijdpad uitgezet en voorzien van een actiehouders. De actiehouders is de 'gangmaker' en betreft anderen bij de verdere uitwerking en concretisering van een actiepunten. Bij sommige acties is nader onderzoek nodig of moeten meer partijen betrokken worden die invloed kunnen hebben op de inhoud of aanpak. De uitvoering van het actieplan omvat meerdere jaren waarbij zich ook weer nieuwe ontwikkelingen kunnen aandienen die een rol in de uitvoering (moeten) krijgen. Waar mogelijk is een actiepunten in de bijlage SMART geformuleerd, maar om de voorliggende redenen is dit niet bij alle punten het geval.

Hoofdstuk 2

2.1 Vrijwilligerswerk versus 'vrijwillige inzet'

De gangbare definitie van vrijwilligerswerk is:

'Werk dat in enig georganiseerd verband onverplicht en onbetaald wordt verricht ten behoeve van anderen of de samenleving' (bron: Interdepartementale Commissie Vrijwilligersbeleid, 1982).

Volgens deze definitie gaat vrijwilligerswerk dus om niet-beroepsmatige participatie in verschillende organisaties.

Deze omschrijving sluit niet meer helemaal aan bij de diverse manieren waarop burgers zich tegenwoordig vrijwillig inzetten. Als gemeente spreken we daarom liever van 'vrijwillige inzet'. Vrijwillige inzet beslaat een breder terrein dan enkel het traditionele vrijwilligerswerk dat vanuit organisaties wordt verricht. Bij vrijwillige inzet kan ook het ook gaan om individuele burgers die zich bijvoorbeeld inzetten voor een eenmalige klus in hun buurt of wijk. Uitgangspunt is daarbij nog steeds dat het onverplicht en onbetaald is en zich kan richten op zowel individuen als op de samenleving. Uitgangspunt is eveneens dat het in enigszins 'georganiseerd verband' plaatsvindt. Dit hoeft niet de vlag van een organisatie te zijn, een groepje buurtbewoners dat gezamenlijk een klus in de wijk aanpakt is ook een vorm van een 'georganiseerd verband'.

2.2 Maatschappelijke ontwikkelingen

Maatschappelijke ontwikkelingen hebben invloed op of mensen zich meer of minder op bepaald vrijwilligerswerk richten of met andere motieven vrijwillige inzet gaan doen. Ze spelen mee bij de plaats die vrijwillige inzet inneemt in de levens van mensen en in de maatschappij. Belangrijke maatschappelijke ontwikkelingen zijn

Wmo en participatiemaatschappij leggen nadruk op eigen regie

De Wmo zet veel ontwikkelingen in gang op het gebied van zorg en ondersteuning.

- Ondersteuning vindt vaker thuis plaats doordat mensen langer thuis blijven wonen.
- Er wordt eerst onderzocht wat zij eventueel nog zelf kunnen, wat hun omgeving kan doen, en of vrijwilligers kunnen ondersteunen .
- Pas daarna komt professionele hulp in beeld.

Daarnaast ligt de nadruk tegenwoordig sterk op participeren: meedoen in de samenleving.

- In deze participatiemaatschappij wordt steeds meer gevraagd van inwoners.
- Maar de participatiemaatschappij biedt mensen ook meer ruimte om zelf regie te voeren: hulp en zorg worden niet meer zo snel door professionals overgenomen

Digitalisering, andere communicatie en inzet van techniek

Communicatie tussen mensen en informatievoorziening veranderen: digitalisering, diversiteit in communicatiemedia en de inzet van techniek maken snelle verbindingen en nieuwe oplossingen in ondersteuning mogelijk. Niet iedereen kan hiermee helemaal zelfstandig overweg.

Invloed van werkloosheid en participatiewet

De hoge werkloosheid zorgt voor een grotere nadruk op betaald werk maar ook voor meer mensen met tijd. Het zorgt ook voor een ander soort vrijwilliger:

- hoger opgeleid, jonger en met de motivatie om iets te leren en vrijwilligerswerk te gebruiken als aanvulling van het CV.

Vanuit de **participatiewet** hanteren gemeenten de ‘tegenprestatie naar vermogen’ voor uitkeringsgerechtigden:

- Vanuit deze insteek bieden zich vrijwilligers aan die ‘verplicht’ vrijwilligerswerk doen om te participeren in de maatschappij of als opstap naar werk.⁵
- In 2015 werden in Hengelo 12 cliënten vanuit de participatiewet bemiddeld naar passend vrijwilligerswerk en in 2016 (peildatum 15 juni 2016) 13 cliënten.⁶
- De doelstelling is om in 2016 50 cliënten het kader van een ‘tegenprestatie naar vermogen’ maatschappelijk te activeren naar onder meer passend vrijwilligerswerk.⁷

Meer individueel en kortdurend vrijwilligerswerk

De diversiteit binnen vrijwillige inzet neemt toe:

- Vrijwilligerswerk moet passen binnen de ‘eigen agenda’.
- Er is vaker een voorkeur voor een eenmalige taak of klus zoals bijvoorbeeld bij ‘NL Doet’
- Niet alleen in verenigingsverband, maar ook inzet binnen een initiatief in eigen buurt of wijk.

Samenwerking met professionals

Vrijwilligers worden vaker individueel bij mensen ingezet, waar ze alleen of in een netwerk met professionals hun taak uitvoeren. Dit soort vrijwilligerswerk bij kwetsbare burgers thuis vraagt een andere vrijwilliger, meer opgeleid, goed begeleid en met een eigen rol naast de professional. Vrijwilligers en professionals werken samen in ondersteuning. De professional fungeert daarbij als een vangnet voor de vrijwilliger. Samenwerking en afstemming tussen de professional en de vrijwilliger zijn daarbij nodig.

2.3 Kenmerken van vrijwilligers en vrijwillige inzet in Hengelo

In 2014 en 2015 hebben twee onderzoeken plaatsgevonden naar vrijwilligers(werk) in Hengelo.

Deze onderzoeken bieden inzicht in het ‘profiel’ van Hengelose vrijwilligers.

Onderstaand een bloemlezing van tien in het oog springende kenmerken van Hengelose vrijwilligers, zoals verwoord in deze onderzoeken:⁸

1. Naar schatting 44% van de Hengeloërs vanaf 16 jaar is vrijwillig actief
2. Gemiddeld besteden zij 5 uur per week aan hun vrijwillige inzet
3. Dit percentage en het aantal uren komt overeen met het landelijke beeld
4. 28% van de Hengelose vrijwilligers is actief binnen zorg en welzijn en 26% binnen een sportvereniging
5. Ruim 92% heeft de Nederlandse nationaliteit
6. De helft van alle vrijwilligers is tussen 45 en 65 jaar
7. Laagopgeleiden en hoogopgeleiden zijn ondervertegenwoordigd
8. Ruim 30% van de vrijwilligers is langer dan 10 jaar vrijwillig actief

⁵ Met cliënten op trede 1 of 2 van de Participatieladder onderzoekt de participatiecoach de mogelijkheden om maatschappelijk te participeren. De wensen van de cliënt vormen het uitgangspunt voor het traject. Er wordt gekeken of er een match gemaakt kan worden met activiteiten die voorhanden zijn. De voorkeur gaat er naar uit dat de cliënt zelf het voortouw neemt. We kiezen voor een positieve benadering van de doelgroep en gaan er vanuit dat ze te motiveren zijn om maatschappelijk te participeren. Pas in het uiterste geval van onwelwillendheid wordt bij wijze van sanctie het uitvoeren van een tegenprestatie naar vermogen opgelegd. (Bron: ‘Uitvoeringsprogramma Participatiewet 2016 Gemeente Hengelo’)

⁶ Bron: Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo (2016)

⁷ Bron: Uitvoeringsprogramma Participatiewet 2016 Gemeente Hengelo

⁸ Bronnen: ‘Internetpanel’ door gemeente Hengelo (2014) en ‘Scholingsbehoeften van vrijwilligers en Mantelzorgers’ door Wijkkracht (2015)

9. Het belangrijkste motief voor 80% van de vrijwilligers is zich in willen zetten voor de maatschappij en/of andere mensen helpen.
10. De inzet vanuit alle sociaal-economische achtergronden (studerend, werkend, werkloos, arbeidsongeschikt, gepensioneerd) is ongeveer even groot⁹.

2.4 De meerwaarde van vrijwillige inzet

De Hengelose samenleving wint aan kracht door de grote bijdrage die vrijwilligers leveren. Vrijwillige inzet is vanuit meerdere perspectieven van betekenis.

De persoonlijke betekenis voor de vrijwilliger

Meer dan 30% van de Hengelose vrijwilligers is meer dan 10 jaar actief als vrijwilliger¹⁰. Zij willen zich graag willen inzetten voor de maatschappij, andere mensen helpen en ontmoeten en zich door hun vrijwillige inzet nuttig voelen. Voor mensen die (tijdelijk) zonder werk zijn biedt vrijwilligerswerk een zinvolle dagbesteding.

Vrijwilligerswerk draagt bij aan zingeving en persoonlijk geluk.

De sociale betekenis voor de stad

Door vrijwilligerswerk kunnen inwoners meedoen in de samenleving.

Het maakt de Hengelose gemeenschap sterk, het bevordert de betrokkenheid bij elkaar en daarmee de sociale cohesie tussen mensen en in buurten en wijken. Hierdoor is er

- minder kans op sociale uitsluiting, eenzaamheid en verschraving van de maatschappij,
- minder risico dat persoonlijk belang en gewin voorop staan en
- minder kans dat individualisering doorschiet.

De maatschappelijke betekenis van vrijwilligerswerk

De Wmo legt een sterke regie op en verantwoordelijkheid bij het eigen leven bij mensen zelf.

Niet iedereen is in staat om die eigen regie te voeren of heeft een sociale structuur waar een beroep op gedaan kan worden. Dan kan een combinatie van vrijwillige en professionele ondersteuning de beste mogelijkheid zijn.

Inge de Vries (Coördinator Humanitas Hengelo)

‘Vrijwilligers nemen binnen het werk van Humanitas een belangrijke plaats in. Zij bieden - vaak als aanvulling op professionele hulp - ondersteuning op diverse gebieden, bijvoorbeeld in de ondersteuning van jonge ouders bij de opvoeding, van jongeren of van mensen in een sociaal isolement. Met ondersteuning van een vrijwilliger kunnen mensen in de praktijk oefenen wat zij in hun contact met de professional hebben geleerd. Daardoor wordt het effect van de hulpverlening versterkt.’

Door de nieuwe Wmo 2015 zal de vraag naar vrijwilligers binnen zorg en welzijn toenemen. Door de vergrijzing zullen

- meer mensen ondersteuning vragen, die
- vaker door vrijwilligers en
- minder door professionals geboden zal worden

Hierdoor ontstaat een behoefte aan meer vrijwilligers.

⁹ Zie bijlage 1 voor meer informatie over het profiel van Hengelose vrijwilligers en vrijwilligerswerk.

¹⁰ Bron: Onderzoek Wijkkracht: ‘Scholingsbehoeften van vrijwilligers’ (2015)

Als we de persoonlijke motieven ('intrinsieke motivatie') voor het verrichten van vrijwilligerswerk goed aan deze veranderingen binnen de zorg weten te verbinden blijven de kwaliteit van ons vrijwilligerswerk én zorg en welzijn in onze stad in stand.

De economische betekenis van vrijwilligerswerk

Met 44% actieve inwoners tussen de 16 en 65 jaar die zich gemiddeld ruim 5 uur per week vrijwillig inzetten is vrijwilligerswerk een factor van zeer grote betekenis. Omgerekend gaat het om 23.000 mensen in Hengelo die zich gemiddeld 5 uur per week vrijwillig inzetten. Dit zijn voor alle vrijwilligers samen in totaal 115.000 uren per week ($23.000 \times 5 = 115.000$) Als we de vergelijking met reguliere banen met een omvang van 36 uur per week zouden maken, dan gaat het bij vrijwilligerswerk in totaal om 3194 'volledige banen' per week ($115.000 \text{ uren} : 36 \text{ uur voor een voltijdfunctie} = 3194$ voltijdfuncties in totaal).

Met 115.000 uren inzet per week is vrijwilligerswerk daarmee een van de pijlers waar Hengelo op 'draait'. Het maakt op divers gebied heel veel mogelijk dat anders niet zou plaatsvinden.

2.5 Visie van de gemeente op vrijwillige inzet

Vrijwilligers die zich vanuit hun eigen betrokkenheid en enthousiasme inzetten bieden een onvervangbare meerwaarde en aanvulling op het werk van professionals op elk gebied. De gemeente ziet en waardeert de grote individuele en maatschappelijke meerwaarde van deze vrijwillige inzet.

In de beleidsnota 'Met Respect' hebben we ons geprofileerd als een sociale stad.

Een actieve bijdrage vanuit onze gemeentelijke rol aan een sterk vrijwilligersveld in onze stad maakt hier deel van uit. 'Faciliteren' is daarbij het sleutelwoord. We willen faciliteren door

- het bieden van een goede ondersteuningsstructuur in de stad;
- maar ook door als gemeente regelmatig in contact te staan met het vrijwilligersveld om uit de eerste hand te horen en te zien wat er leeft: als nieuwe ontwikkelingen leiden tot veranderende inzichten willen wij ons flexibel opstellen.

Wij gaan niet op de stoel van organisaties zitten: zij zijn en blijven zelf verantwoordelijk voor vrijwilligersbeleid in hun eigen organisatie.

'Vrijwillig' is en blijft de basis

Voor de komende jaren is het een uitdaging om de persoonlijke motivatie van mensen om zich vrijwillig in te zetten en de toenemende maatschappelijke vraag om de inzet van meer vrijwilligers met elkaar te blijven verbinden.

Vrijwilligerswerk moet in de visie van de gemeente vrijwillig blijven, dit blijft het vertrekpunt.

Om mensen te blijven stimuleren en motiveren zich vrijwillig in te zetten is het voor organisaties belangrijk om rekening te houden met wat mensen zoeken in en verwachten van vrijwilligerswerk. Hoe kun je (nieuwe) vrijwilligers vinden en blijven binden? Maar ook: waar ligt de grens voor wat er van vrijwilligers verwacht mag worden? Op sommige vlakken is dat duidelijk: als er specifieke kennis, opleiding of bevoegdheden nodig zijn om bepaalde ondersteuning te mogen bieden, dan behoort dit tot het domein van de professional. Maar veel vaker dan voorheen zal er sprake zijn van een grijs gebied, waarbij in onderlinge afstemming bepaald moet worden waar de vrijwillige inzet ophoudt en het professionele domein begint. De gemeente is zich er van bewust dat in contacten met organisaties deze vraag steeds opnieuw gesteld moet worden en belangen afgewogen moeten worden. 'Waar de grens van vrijwilligerswerk ligt' is een belangrijke maatschappelijke vraag die het domein van de gemeente en de gemeentelijke invloed overstijgt. Wel realiseren we ons als gemeente dat we onder meer door onze rol als subsidieverlener enige invloed hebben op de afbakening van het werk van professionals en vrijwilligers. De achterliggende jaren van bezuinigingen hebben in bepaalde gevallen geleid tot het opschuiven van de norm als het gaat om de grenzen van vrijwilligerswerk. In bepaalde gevallen heeft dit voor organisaties geleid tot 'roeien met de riemen

die je hebt': voor taken die voorheen door beroepskrachten werden uitgevoerd wordt nu meer een beroep op vrijwilligers gedaan.

2.6 Doelstelling en rol van de gemeente op het gebied van vrijwillige inzet

Het doel van de gemeente is om vanuit een faciliterende rol bij te dragen aan de (rand)voorwaarden waarbinnen vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties zo optimaal mogelijk kunnen functioneren.

De gemeente vult deze rol in vanuit de volgende invalshoeken:

- Stimuleren
- Makelen
- Ondersteunen
- Continueren

Stimuleren is het aandachtspunt dat zaken weergeeft die de gemeente organiseert of faciliteert om de vrijwillige inzet mogelijk en aantrekkelijk te maken.

Makelen en verbinden gaat over de juiste ondersteuningsinfrastructuur, het optimaal matchen tussen vraag en aanbod.

Ondersteunen en afstemmen gaat over het ondersteunen van de vrijwilliger en de vrijwilligersorganisatie en het afstemmen tussen, en verbinden met beroepskrachten.

Continueren gaat over alle activiteiten die ervoor zorgen dat de vrijwilliger zich vrijwillig blijft inzetten en dat de (vrijwillige) activiteiten gecontinueerd blijven, wanneer vrijwilligers kiezen voor een andere vrijetijdsbesteding.

Hoofdstuk 3 - STIMULEREN

3.1 Inleiding

Het CBS berekende in 2015 dat 45% van de bevolking vrijwilligerswerk doet¹¹.

Toch horen we met regelmaat de roep om meer vrijwilligers, meer actieve inwoners. Er zijn talloze clubs en verenigingen waar een tekort aan vrijwilligers de continuïteit van de activiteiten bedreigt. Ook is het voor organisaties nogal eens moeilijk om goede vrijwilligers te vinden die in het bestuur plaats willen nemen. Er is dus een voortdurende behoefte aan nieuwe vrijwilligers.

Ook binnen onze gemeente geven organisaties aan dat er in de toekomst voor taken op het gebied van zorg en welzijn een groter beroep op vrijwilligers zal worden gedaan. Hengelose organisaties geven aan dat het belangrijk is om hier nu al op in te spelen door burgers te interesseren voor vrijwilligerswerk en daarmee proberen te voorkomen dat straks de vraag het aanbod overstijgt.

Aan de andere kant zijn sommige mensen op zoek naar een nuttige, leuke of leerzame invulling van hun beschikbare vrije tijd. En er zijn mensen die misschien nog nooit hebben overwogen om zich ergens vrijwillig voor in te zetten, maar voor wie het vanuit sociaal perspectief goed zou zijn, bijvoorbeeld omdat sociaal isolement aan de orde is.

Uit de politieke markt van 23-9-2016 over het Conceptactieplan 'Vrijwillige inzet Versterken'

Hengelose raadsleden discussieerden over de vraag of je zorgvragers die een beroep op een Wmo-voorziening doen, zou kunnen vragen of zij vrijwilligerswerk willen overwegen. Uitgangspunt daarbij is natuurlijk wel dat een zorgvrager hiertoe lichamelijk en psychisch in staat zou zijn.

De achterliggende gedachte hierbij is, dat dit enerzijds kan leiden tot het voorkomen of doorbreken van sociaal isolement, en anderzijds de mogelijkheden en kracht die mensen hebben benut kan worden. Veel mensen die bepaalde vormen van zorg nodig hebben, willen zich best op een ander terrein vrijwillig inzetten en kunnen hierbij een steuntje in de rug gebruiken. De conclusie van de discussie was, dat het een uitdaging kan zijn het ook met zorgvragers over vrijwillige inzet te hebben maar dat dit, vanuit de optiek van de zorgvrager, geen verplichting kan zijn.

Het voorkomen van maatschappelijk isolement en het aanboren van nieuwe contacten moet het vertrekpunt zijn en de te stellen vraag moet deel uitmaken zijn van een goed (keukentafel) gesprek tussen gemeente en zorgvrager.

De centrale vraag bij dit aandachtspunt is: hoe kunnen gemeenten vrijwillige inzet stimuleren?

Door de inzet van subsidie faciliteren wij Wijkkracht om een centrale rol te vervullen in de ondersteuning van vrijwilligers en vrijwillige (zorg)organisaties.

Nog meer specifiek heeft het Servicepunt Vrijwilligerswerk (SVH), als onderdeel van Wijkkracht, een grote rol in het bereiken en stimuleren van specifieke doelgroepen voor vrijwilligerswerk

3.2 Stimuleren

is het aandachtspunt dat alle zaken weergeeft die de gemeente organiseert om de vrijwillige inzet mogelijk en aantrekkelijk te (kunnen) maken.

Hierbij spelen de volgende facetten een rol:

- Een open houding tonen
- Faciliteren dat er brede kennis en advies over vrijwilligerswerk beschikbaar is
- Rekening houden met verschillende motieven in het samenspel tussen levensfasen, sociale achtergrond, opleidingsniveau, vestigingsplaats en generatie.

¹¹ Bron: CBS – 'Sociale Samenhang 2015 / Wat ons bindt en verdeelt'

- Jong kennismaken met vrijwilligerswerk
- Speciale aandacht voor kwetsbare doelgroepen
- Vrijwilligerswerk promoten
- Nieuwe vormen van vrijwillige inzet aanmoedigen
- Vrijwillige inzet door eigen werknemers stimuleren en
- Hiermee als voorbeeld voor andere bedrijven en instellingen dienen
- Het imago van vrijwilligers verbeteren

3.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?

1. Wij bieden het SVH een goed zichtbare en bereikbare plek op het publieksplein in ons Stadskantoor om een goede positionering mogelijk te maken.
2. Burgers in wijken en buurten die informatie en advies of ondersteuning zoeken bij het vormgeven en realiseren van een 'goed idee' kunnen daarvoor terecht bij de bewonersorganisatie¹² en stadsdeelregisseur van de gemeente in hun wijk en bij Wijkkracht.
3. We maken eigen initiatieven van burgers voor hun wijk of buurt Initiatieven mogelijk door buurtbonnen. Elk jaar is er € 45.000,-- beschikbaar. Er is een boekje met goede voorbeelden beschikbaar. De gemeente biedt hulp bij het indienen van een aanvraag

Goed idee voor uw buurt? Vraag een buurtbon aan!

De gemeente heeft nog bijna € 45.000 beschikbaar voor buurtbonnen, verdeeld over de verschillende buurten en wijken. Per buurt varieert het resterende budget van € 0 tot € 9.000. Kijk voor informatie over uw buurt op www.hengelo.nl/buurtbonnen.

Hebt u een goed idee?

Kom er dan mee, want: op = op!

Uw bewonersorganisatie brengt advies uit aan de gemeente. De beslissing van de gemeente ontvangt u binnen 6 weken.

Aanvragen

Een buurtbon is een tegoedbon die u kunt inzetten om uw buurt mooier, veiliger en gezelliger te maken. Aanvragen is simpel. U kunt het aanvraagformulier downloaden via www.hengelo.nl/buurtbonnen of ophalen bij het stadskantoor, de bibliotheek aan de Beursstraat, het kantoor van Welbions aan de Paul Krugerstraat en buurt- en wijkcentra in Hengelo.

Bron: Gemeenteadvertentie 31-5-2016

4. Met gemeentelijke communicatiemiddelen (persberichten, advertentie, social media) schenken we regelmatig aandacht aan de positieve betekenis van vrijwillige inzet in Hengelo. We laten daarbij ook vrijwilligers zelf aan het woord over wat hun vrijwillige inzet voor hen zelf betekent.
5. Ook besteden we aandacht aan activiteiten die door vrijwilligers uitgevoerd worden. Waar dit aan de orde is benadrukken we dat er vaak veel vrijwilligers meewerken om een evenement tot stand te brengen.

¹² Hengelo telt 9 (erkende) bewonersorganisaties. Zij krijgen subsidie van de gemeente en organiseren daarmee diverse activiteiten. Zij zijn de 'ogen en oren' van de wijk en hebben contacten met onder meer de gemeente, de politie, Welbions en andere organisaties in de wijk.

6. We faciliteren informatieverstrekking en advies door een goed toegerust Servicepunt Vrijwilligers (SVH). Zij zijn de ingang voor alle vragen die organisaties en vrijwilligers hebben.
7. Het SVH is op diverse manieren goed bereikbaar voor burgers en gaat bijeenkomsten organiseren over haar taken en wat zij voor vrijwilligers(organisaties) kan betekenen. Het SVH brengt daarbij ook haar digitale nieuwsbrief onder de aandacht, waar elke organisatie zich op kan abonneren.
8. In Hengelo is plaats voor iedereen die zich vrijwillig in wil zetten. Het SVH helpt bij een goede match tussen vrijwilliger en organisaties en houdt rekening met wensen en competenties.
9. De maatschappelijke stage is in Hengelo een blijvend instrument om jongeren kennis te laten maken met vrijwilligerswerk. Op jaarbasis lopen ca. 1600 Hengelose jongeren 15 uur p.p. maatschappelijke stage. Scholen die geen maatschappelijke stages meer aanbieden proberen we hiervoor opnieuw te interesseren.
10. Wij vragen organisaties specifiek rekening te houden met en een plaats te bieden aan vrijwilligers uit 'nieuwe doelgroepen'. Hiertoe rekenen wij vluchtelingen, allochtone ouderen, mensen die vanuit de participatiewet een tegenprestatie naar vermogen willen doen en kwetsbare mensen voor wie vrijwilligerswerk contact met de maatschappij kan betekenen.

Mondher Mhiri (participatiecoach gemeente Hengelo):

'Tot mijn werk behoort het begeleiden van mensen uit de bijstand naar een passende invulling van 'een tegenprestatie naar vermogen'. Eén van mijn cliënten (48 jaar) had een interessante (vrijwillige) vacature gezien bij een culturele instelling in Hengelo. Samen met een begeleider van Carint had zij zich voorbereid op een sollicitatiegesprek. Tijdens het gesprek bleek dat de instelling haar beheersing van het nederlands onvoldoende vond voor deze functie. Daarmee werd het contact afgerond. Voor de toekomst zou ik wensen dat instellingen op zo'n moment ook kijken naar de mogelijkheden van een cliënt met zo'n grote afstand tot de arbeidsmarkt en welke passende functie zij daarbij zouden kunnen creëren.'

11. Binnen onze lokale 'transformatieagenda'¹³ letten wij de komende jaren op mogelijkheden om met nieuwe vormen van vrijwillige inzet te experimenteren. Denk hierbij aan een plan om in samenwerking met Saxion Hogeschool langdurige stages van de sectoren Verpleegkunde en Maatschappelijk Werk te koppelen aan vormen van formele zorg.
12. De gemeente draagt bij aan een goed imago van vrijwilligerswerk door zelf het goede voorbeeld te geven: veel werknemers verrichten op jaarbasis 1 dag(deel) vrijwilligerswerk en de gemeente stelt daarvoor (werk)tijd beschikbaar. Het kan hier bijvoorbeeld gaan om assistentie in een verzorgingshuis of samen een tuinklus klaren bij een sportvereniging.
13. De matches hiervoor worden jaarlijks tot stand gebracht tijdens de Slingerbeurs in maart. Op deze plek toont de gemeente haar voorbeeldrol aan andere werkgevers en organisaties.

Bericht op intranet gemeente Hengelo (voor personeel gemeente) d.d. 25-5-2016:

In het kader van de Slingerbeurs zoeken we 25 vrijwilligers om te helpen bij een avondwandeling voor bewoners van Zorgcentrum Humanitas.

¹³ De 'transformatieagenda' is een actieplan van de gemeente Hengelo. Hierin wordt beschreven hoe de gemeente samen met haar (zorg)partners gaat vernieuwen in de richting van het gezamenlijke 'Hengelose' deel voor zorg en ondersteuning. Het doel daarvan is dat Hengeloërs zo snel mogelijk, zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis een antwoord kunnen vinden op hun (hulp)vraag.

De wandeling is op dinsdag 14 juni. Reserveavond is 21 juni ingeval van slecht weer.
De wandeling vertrekt om 18.00 uur. De vrijwilligers worden om 17.30 uur verwacht bij
Zorgcentrum Humanitas.

Aarzel niet en geef je op om de bewoners van Zorgcentrum Humanitas een leuke avond te
bezorgen!

Je kunt je voor deze activiteit opgeven bij XXXXX/ toestel XXX. Laat je even wat weten voor
vrijdag 3 juni?

Hoofdstuk 4 - MAKELEN

4.1 Inleiding

Het tweede aandachtspunt voor lokaal beleid voor vrijwillige inzet is Makelen. Makelen en verbinden gaan over het versterken van een ondersteuningsinfrastructuur en het optimaal matchen van vraag en aanbod. Matchen gaat meestal mondeling via vrijwilligersorganisaties zelf.

Het bij elkaar brengen van organisaties en hun wensen inventariseren is een belangrijke vorm van makelen. In onze gemeente bestaat een vrijwilligerssteunpunt, het SVH, dat als taak heeft om te bemiddelen tussen potentiële vrijwilligers en vrijwilligersorganisaties.

4.2 Makelen

is het aandachtspunt dat alle zaken weergeeft die de gemeente organiseert om matches tussen vraag (aanbod en/of organisaties) en aanbod (vrijwilligers) goed en soepel te laten verlopen.

Hierbij spelen de volgende facetten een rol:

- Een regierol nemen in lokale samenwerking
- De rol van het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo bepalen
- Diverse vormen van bemiddeling stimuleren en tot stand (laten) brengen

4.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?

1. Onze regierol bestaat uit het samenbrengen van partijen en de taak om er voor te zorgen dat er een goed vrijwilligersklimaat is in de stad.
2. Als gemeente zijn we ervoor verantwoordelijk dat voorwaardescheppende zaken voor vrijwilligers en organisaties goed geregeld zijn, zodat zij hun werk goed en zo gemakkelijk mogelijk kunnen doen.
3. Wij vullen onze regierol in vanuit de bestaande verbindingen met vrijwilligers en vanuit diverse invalshoeken zoals sport, cultuur en zorg- en welzijn en, op stedelijk niveau, vanuit stadsdeelregie binnen overlegstructuren in wijken en buurten.
4. Als gemeente sturen wij niet de manier waarop de vrijwillige inzet daadwerkelijk uitgevoerd wordt. Dit is een zaak van de organisaties zelf.
5. In het licht van de actualisatie van ons beleid rond vrijwillige inzet kijken wij samen met Wijkkracht of de huidige doelen en taken van het SVH goed aansluiten bij de maatschappelijke vraag.
6. Wij hebben oog voor diversiteit in vormen van bemiddeling naar vrijwilligerswerk. Eigen initiatief staat daarbij voorop, maar wie daarbij persoonlijke ondersteuning wil kan terecht bij het SVH.
7. Wijkkracht ontwikkelt momenteel een digitale Hulpwijzer voor Hengelo. Een 'marktplaats voor vrijwillige vraag en aanbod' gaat hier deel van uitmaken. Op deze 'marktplaats' kunnen vragen voor ondersteuning en aanbod van vrijwillige inzet met elkaar verbonden worden. De verwachting is dat de Hulpwijzer in najaar 2016 online gaat.
8. Wij onderstrepen het belang van de Slingerbeurs, als plek waar vrijwilligersvragen en – aanbod elkaar kunnen vinden en nemen hier als gemeente aan deel.
9. Wij promoten bij non-profitorganisaties en (sport)verenigingen het bestaan en belang van maatschappelijke stages voor jongeren en moedigen hen aan zo'n stageplek te creëren en aan te bieden.

Hoofdstuk 5 - ONDERSTEUNEN

5.1 Inleiding

Vrijwilligers en hun organisaties lopen regelmatig tegen dingen aan die hun vrijwillige inzet belemmeren. Dat kan liggen op het gebied van wet- en regelgeving, maar ook bij het ontbreken van het juiste kennisniveau bij gespecialiseerde vrijwilligersfuncties of onduidelijkheid over de afbakening van taken tussen vrijwilligers en professionals.

5.2 Ondersteunen

gaat over

- het ondersteunen van de vrijwilliger en diens organisatie
- en de ongeorganiseerde vrijwilliger
- en het afstemmen tussen en verbinden van vrijwilligers en beroepskrachten

Hierbij spelen de volgende facetten een rol:

- belemmeringen van wet- en regelgeving weg wegnemen
- Aandacht besteden aan deskundigheidsbevordering
- Organisaties aanmoedigen staat hun vrijwilligersbeleid te beschrijven, te evalueren, te verbeteren
- Aandacht besteden aan ‘tegenprestatie naar vermogen’ bij vrijwilligersorganisaties
- Organisatieondersteuning waarborgen
- Stilstaan bij en aandacht schenken aan de relatie tussen vrijwilligers en beroepskrachten

5.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?

1. Wij brengen met vrijwilligersorganisaties en het SVH in kaart tegen welke belemmerende wet- en regelgeving zij aanlopen en, voor zover deze op het terrein van de gemeente liggen, kijken we welke mogelijkheden er zijn om deze op te lossen.
2. Daar waar hinderlijke regels niet tot de bevoegdheid van de gemeente horen, brengen wij dit onder de aandacht van andere bestuurslagen (provincie, rijk, politieke ingangen)
3. We willen dat vrijwilligers de deskundige competenties kunnen verwerven die nodig zijn. Wijkkracht maakt een plan voor het realiseren van een ‘vrijwilligerscollege’ waar scholing voor vrijwilligers ondergebracht wordt. Dit vrijwilligerscollege wordt gekoppeld aan de huidige Wijkkrachtacademie.¹⁴

Lidy Korf (Coördinator Hulpdienst Hengelo)

Gelukkig kunnen wij een beroep doen op veel ondersteuning door vrijwilligers. Er melden zich ook regelmatig nieuwe mensen die zich voor de Hulpdienst in willen zetten. De hulpvragen die aan de Hulpdienst gesteld worden, worden steeds complexer. Denk daarbij aan ondersteuning van mensen met lichte dementie of andere complexe problematiek. Ook neemt het aantal hulpvragen van allochtone cliënten toe met de daarbij behorende taalproblematiek. Een goede voorbereiding door professionele scholing aan vrijwilligers wordt steeds belangrijker’.

4. We onderzoeken met Wijkkracht hoe het vrijwilligerscollege ook een rol kan nemen in het bieden van scholing aan vrijwilligers buiten de domeinen Zorg en Welzijn. Binnen meerdere

¹⁴ De Wijkkrachtacademie’ is het onderdeel van Wijkkracht van waaruit scholing aan beroepskrachten op het gebied van zorg en welzijn centraal georganiseerd en aangeboden wordt.

domeinen, o.a. binnen de sport, is er bijvoorbeeld een vraag om de deskundigheid van vrijwilligers in bestuurlijke functies te vergroten. Het gecombineerd aanbieden van scholing aan vrijwilligers vanuit verschillende domeinen kan daarbij een positief effect hebben. Dit gecombineerde aanbod wordt in samenspraak met andere beleidsdisciplines (cultuur, sport) onderzocht en vormgegeven.

5. We vragen organisaties om hun vrijwilligersbeleid op schrift te stellen, regelmatig te evalueren en te verbeteren en daarbij ook hun vrijwilligers actief te betrekken. Landelijk zijn er 'zelfevaluatie-instrumenten' beschikbaar. Daarbij is ook aandacht voor hoe er met klachten wordt omgegaan.

'Klachtenreglement'

Waar mensen samenwerken, kan onvrede ontstaan over de manier waarop het werk wordt uitgevoerd. Ook tussen vrijwilligers onderling kan onenigheid ontstaan over iemand functioneren. Vrijwilligers kunnen dan terugvallen op het klachtenreglement van Humanitas. Hierin staat hoe en bij wie een klacht kan worden ingediend, hoe de klacht zal worden afgehandeld en wat daarbij van de indiener wordt verwacht'.

Bron: 'Vrijwilligers doen ertoe': de uitgangspunten en afspraken van vrijwilligersbeleid bij Humanitas'

6. Wij besteden aandacht aan 'tegenprestaties' vanuit de participatiewet bij vrijwilligersorganisaties door hen hierover te informeren en aan te moedigen hiervoor binnen hun organisatie een plek beschikbaar te stellen. Formeel gezien valt dit, in het licht van de definitie van vrijwillige inzet, niet onder de titel 'vrijwilligerswerk'. Aan de andere kant vindt de tegenprestatie vaak plaats bij vrijwilligersorganisaties.
7. We faciliteren het Servicepunt Vrijwilligerswerk om onder de noemer 'warme bemiddeling'¹⁵ een intensieve rol te nemen in het verbinden van deze inzet met een vraag naar vrijwillige inzet. Er is daarbij oog voor 'veiligheid': niet elke vrijwilliger is overall inzetbaar of kan alles.

Inge Postma (vrijwillige coach 'warme bemiddeling'):

'Onderdeel van het Servicepunt Vrijwilligerswerk is de 'warme bemiddeling' van mensen die in het kader van een 'tegenprestatie naar vermogen' vrijwilligerswerk gaan doen. Toen ik zag dat voor deze vrijwillige coaching mensen werden gevraagd heb ik mij aangemeld. Het geeft mij voldoening om in een 1-op-1 contact samen met mensen weer een plek in de samenleving te vinden waar zij tot hun recht komen'.

8. De opdracht voor een goede ondersteuning van semi-professionele en volledig op vrijwilligers draaiende organisaties op het terrein van Zorg en Welzijn hebben wij bij Wijkkracht neergelegd. Bij Wijkkracht en het SVH kunnen zij terecht met alle praktische vragen en worden zij waar nodig doorverwezen naar meer specifieke hulpbronnen.
9. Als gemeente hebben wij, als aanvulling op wat organisaties zelf voor hun vrijwilligers regelen, de VNG vrijwilligerspolis afgesloten. Deze verzekering biedt een vangnet voor schade die een vrijwilliger tijdens de uitoefening van zijn werk oploopt.

¹⁵ De term 'warme bemiddeling' staat voor een intensieve 1-op-1 benadering door het SVH om een moeilijk plaatsbare vrijwilliger naar een geschikte vrijwilligersplaats te bemiddelen. De vrijwilliger wordt tijdens zijn zoektocht en tijdens de plaatsing aanvullend en intensief begeleid door een vrijwillige coach.

Marijke Spoolder (beleidsadviseur Vrijwilligerswerk gemeente):

'In 2015 werd vier keer door vrijwilligers een beroep gedaan op de vrijwilligersverzekering, in 2016 zes keer. Het ging daarbij om schades bij sportieve evenementen, valpartijen tijdens het uitvoeren van vrijwilligerswerk en diefstal. De lijnen met de verzekeraar waar de vrijwilligerspolis van de gemeente onder valt zijn kort en snel. De vrijwilliger heeft binnen enkele weken antwoord op een ingediende claim.'

10. Het ministerie van Veiligheid en Justitie maakt (onder voorwaarden) mogelijk dat vrijwilligers van vrijwilligersorganisaties in aanmerking komen voor een gratis Verklaring Omtrent Gedrag (VOG). Organisaties die hier gebruik van willen maken kunnen zich hiervoor aanmelden op een landelijk (web)adres. Wij gaan dit breder onder de aandacht brengen bij (vrijwilligers)organisaties. In uitzonderingssituaties waarin deze landelijke regeling niet voorziet kan de gemeente een vangnetfunctie vervullen in het kosteloos verstrekken van een aan een individuele vrijwilliger. Het gaat daarbij dan om organisaties die van hun vrijwilligers een VOG verlangen, die niet bij de landelijke regeling kunnen aansluiten en niet zelf de VOG voor hun vrijwilliger kunnen betalen.
11. Met name op het gebied van zorg en welzijn speelt een nieuwe verhouding in de relatie tussen vrijwilligers en beroepskrachten. Van vrijwilligers wordt meer gevraagd en de vraag waar de grens tussen formele en informele zorg ligt is actueel. Beroepskrachten ervaren als resultaat van inkrimping van de professionele bezetting grotere werkdruk. Ook heerst er bij hen zorg over verdringing van professioneel werk door vrijwilligerswerk. De gemeente brengt partijen samen om hierover met elkaar te praten en te stimuleren een nieuwe balans in de samenwerking en verantwoordelijkheden tussen professionals en vrijwilligers te vinden.

Hoofdstuk 6 - CONTINUEREN

6.1 Inleiding

Wat is er voor nodig om te zorgen dat de enthousiaste vrijwilligers van nu over enkele jaren nog steeds vrijwilliger zijn? Hoe kan de gemeente met zichtbare initiatieven en ondersteuning bijdragen aan een goede continuering binnen het vrijwilligerswerk?

6.2 Continueren

gaat over alle activiteiten die ervoor zorgen dat inwoners zich vrijwillig blijven inzetten en dat de vrijwillige activiteiten gecontinueerd worden, wanneer vrijwilligers kiezen voor een andere vrijetijdsbesteding.

Hierbij spelen de volgende facetten een rol:

- Geef vrijwilligers expliciet waardering
- Zorg voor meerwaarde
- Let op de continuïteit in aantrekkelijkheid
- Zorg voor continuïteit in de ondersteuning
- Zorg voor continuïteit in organisaties
- Geef vrijwilligers vrijheid, ruimte en een stem
- Draag zorg voor evaluatie en borging

6.3 Wat doen wij al en welke initiatieven gaan we nemen?

1. We gaan door met het waarderen van onze vrijwilligers door
 - Het uitreiken van het jaarlijkse stadscompliment 'de Nijverbij'¹⁶
 - Het uitreiken van een lintje aan vrijwilligers die zich buitengewoon verdienstelijk hebben gemaakt.
 - De jaarlijkse Vrijwilligersavond met de bekendmaking van de vrijwilligers van het jaar op de terreinen Educatie, zorg en Welzijn, Samenleving, Kunst & Cultuur en Sport.
2. We benadrukken bij organisaties het belang van de 'meerwaarde' voor hun vrijwilligers te benoemen en moedigen hen aan daadwerkelijk rekening te houden met vrijwilligers. Bijvoorbeeld door vrijwilligers te betrekken bij (beleids)ontwikkelingen of door het jaarlijkse organiseren van een functioneringsgesprek waarbij ruimte is voor nieuwe leerdoelen.
3. Door in onze communicatie over vrijwilligerswerk een positief beeld te schetsen van vrijwillige inzet kunnen we als gemeente bijdragen aan de continuïteit ervan.
4. We denken mee met organisaties als er zorgen zijn over de continuïteit. Kleine vrijwilligersorganisaties kunnen kwetsbaar zijn en er belang bij hebben in contact met andere organisaties te komen om de krachten te bundelen.
5. Wij vragen organisaties te luisteren naar signalen van vrijwilligers, bijvoorbeeld door hen bij werkoverleg te betrekken en, bij vertrek, een exitgesprek aan te bieden. Wij benadrukken het belang van 'een stem' voor vrijwilligers.
6. We denken met organisaties na over een vorm om de inzet van vrijwilligers te monitoren.

¹⁶ Stadscompliment 'De Nijverbij' bestaat sinds 2014 en is een onderscheiding van de gemeente Hengelo. Dit stadscompliment kan worden aangevraagd (via een formulier op www.hengelo.nl) voor personen en organisaties als blijk van dank voor hun vrijwillige inzet ten behoeve van de Hengelose samenleving of voor een opmerkelijke prestatie. De burgemeester besluit of de aanvraag wordt gehonoreerd. Stadscompliment De Nijverbij wordt door de burgemeester zelf, een wethouder of een raadslid uitgereikt bij een passende gelegenheid.

Goed monitoren geeft aanwijzingen over de wensen van vrijwilligers en informatie over cruciale factoren waardoor vrijwilligers zich al dan niet binden aan een organisatie.

Hoofdstuk 7 – Financiën en communicatie

7.1 Financiën

Vanuit diverse beleidsterreinen wordt nu al financieel bijgedragen aan de ondersteuning van vrijwilligers(werk). De financiële ondersteuning van vrijwilligersbeleid maakt integraal deel uit van de subsidieaanvragen van veel organisaties.

We noemen hier:

- Subsiëring van het Servicepunt Vrijwilligerswerk, als onderdeel van Wijkkracht (€ 168.000,-- per jaar en € 53.665,-- voor 'warme bemiddeling' per jaar)
- Overige delen van de begroting van Wijkkracht
- Een bijdrage aan het jaarlijkse Vrijwilligersfeest (€ 4.000,--)
- Subsiëring van verenigingen en organisaties op het gebied van onder meer sport, cultuur, zorg, welzijn, onderwijs en educatie
- Subsiëring van evenementen
- Subsiëring van professionele instellingen waarbinnen door professionals en vrijwilligers wordt samengewerkt.
- Subsiëring van bewonersorganisaties (€ 77.000,-- per jaar)
- Budget voor buurtbonnen (€ 45.000,-- per jaar)
- De premie van de Vrijwilligersverzekering (€ 12.091,-- per jaar)
- Mogelijkheid van een gratis VOG voor vrijwilligers voor wie dit verplicht is en die dit niet via de landelijk beschikbare kanalen of hun eigen organisatie vergoed kunnen krijgen.

Veel van de benoemde acties in de hoofdstukken 3, 4, 5 en 6 kunnen in het licht van de al bestaande subsidierelatie met instellingen budgettair neutraal uitgevoerd worden.

In dit actieplan is de uitwerking van een scholingsaanbod voor vrijwilligers opgenomen. Hierbij wordt gedacht aan de realisatie van een Vrijwilligersacademie, die gelieerd wordt aan de Scholingsacademie van Wijkkracht. Bij de opstelling van het plan van aanpak hiervoor wordt meegenomen of dit binnen de bestaande financiële kaders van Wijkkracht mogelijk is.

7.2 Communicatie

Communicatie is een belangrijk aspect bij veel van de acties die in dit plan beschreven staan. Daarbij zijn globaal drie doelen te onderscheiden:

informereren,
waarderen en
enthousiasmeren/stimuleren.

Er is geen extra budget voor communicatie. Communicatie-acties worden dan ook op een slimme en innovatieve wijze geïntegreerd in bestaande projecten, kanalen en middelen. Na definitieve vaststelling van het actieplan brengen Wijkkracht en de gemeente samen deze kanalen in beeld.

Belangrijke uitgangspunten bij de communicatie zijn:

- We sluiten aan bij en spelen in op de (communicatie)behoeftes van de doelgroep: bestaande vrijwilligers en 'aspirant vrijwilligers'. Hierop bevragen we de mensen regelmatig.
- We zijn ons er ook van bewust dat vrijwilligers niet alleen op het gebied van zorg en welzijn, maar in alle geledingen van de samenleving (sport, cultuur, vrijwillig jeugdwerk) actief zijn en houden hier in de communicatie rekening mee.

- Belangrijk onderdeel in de communicatie-aanpak gericht op het informeren over het vrijwilligerswerk wordt de Hulpwijzer Hengelo. Daarop is vanaf het najaar 2016 veel informatie te vinden, geordend vanuit de vragen van de doelgroep. Bij de strategie van de Hulpwijzer wordt ook rekening gehouden met mensen die niet zo digitaal ingesteld zijn.
- Om deze Hulpwijzer maximaal onder de aandacht te brengen kiezen we voor een cross-mediale aanpak (print & online). Ook bij de keuze voor kanalen/ middelen sluiten we aan op de doelgroep. Wat zijn logische 'vindplaatsen'?
- In aansluiting bij het bovenstaande punt proberen we zoveel mogelijk 'mee te liften' op kanalen van derden: wij leveren input aan, met het verzoek aan verenigingen/ instellingen/ organisaties om dat via hun kanalen onder de aandacht te brengen.
- De gemeente faciliteert voornamelijk in de communicatie. Afzender is in heel veel gevallen Wijkkracht i.c. het Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo,
- Gemeente en Wijkkracht onderzoeken de mogelijkheden van 'storytelling'. Hierbij vertellen vrijwilligers zelf over hun vrijwilligerswerk. Daarmee geven we de vele vrijwilligers in onze stad een gezicht.

8. Geraadpleegde bronnen

Voor het Actieplan 'Vrijwillige inzet Versterken' is gebruik gemaakt van de volgende bronnen en documenten:

- Nota Vrijwilligersbeleid gemeente Hengelo (2008)
- Vrijwillige inzet is de basis - *Aandachtspunten voor lokaal beleid*
Een uitgave van het Transitiebureau WMO(VWS/VNG) in samenwerking met de NOV (2014)
- Sociale Samenhang 2015 - *wat ons bindt en verdeelt*
Een uitgave van het Centraal Bureau voor de Statistiek (2015)
- Kunnen we dat (niet) aan vrijwilligers overlaten?
Nieuwe verhoudingen tussen professionals en vrijwilligers in zorg en welzijn
Een uitgave van Platform 31 onder redactie van M. van Bochove, E. Tonkens en L. Verplanke (2014)
- 'Vrijwilligers doen ertoe'
Het vrijwilligersbeleid van Humanitas: alle uitgangspunten en afspraken op een rij (2010)
- Hengelo Panel – *resultaten 2014*
- Scholingsbehoefte van vrijwilligers en mantelzorgers in Hengelo
Een onderzoek door drs. M. ter Hedde, uitgevoerd onder verantwoordelijk van Wijkkracht (2015)
- Beleidsnota 'Tegenprestatie naar vermogen' gemeente Hengelo (2014)
- Uitvoeringsprogramma Participatiewet 2016 – Gemeente Hengelo (2016)
- Beleidsadvies Servicepunt Vrijwilligerswerk Hengelo
Kwaliteitsverbetering en beleidsontwikkeling (2014)
- Toekomstagenda Informele Zorg en Ondersteuning 2015
Een uitgave van het Ministerie van VWS
- Nota Vrijwilligersbeleid Oldenzaal 2013-2017
- Kader Vrijwillige inzet 2015-2019 – gemeente Utrecht
- 'Meekantelen': Vrijwilligersbeleid in Nijmegen 2012-2016